

ما‌ن‌ع ترا‌شی تندر‌وها در راه پی‌وس‌تن به CFT

نقشه‌نمایندگان مخالف چیست؟

به‌نظ‌رمی رس‌دمخالف‌ت‌ها باتصمیمات دول‌ت و حاکمیت در مجلس دوازدهم همچنان ادامه دارد؛ مخالفان دول‌ت بیش از آنکه به منافع ملی و مصالح کشور توجه کنند، تمرکز خود را صرف منافع جریانی و جناحی کرده‌اند. خبر آنلاین نوشت: آنان وقتی دیدند تلاش‌ها و اعتراضاتشان در صحن علنی مجلس برای جلوگیری از تصویب لوایح و مصوبات مربوط به FATF نتیجه نداد و مجمع تشخیص مصلحت نظام پس از سال‌ها بلاتکلیفی، بالاخره با پیوستن ایران به کنوانسیون مقابله با تأمین مالی تروریسم (CFT) به صورت مشروط و با حق تحفظ موافقت کرد، مسیر تازه‌ای را برای سنگ اندازی خود انتخاب کردند.

◀ **ما‌ج‌رای ط‌رح سه فو‌ریتی**

۱۸ مهرماه بود که ابتدا مجتبی ذوالنوری، نماینده قم در مجلس، در آیین بزرگداشت شهیدان عمران بهرامی و یحیی السنوار در مسجد امام حسن مجتبی(ع)، از تهیه طرح سه‌فوریتی برای جلوگیری از پیوستن به کنوانسیون CFT خبر داد. ذوالنوری که از جزئیات و مفاد این طرح سخنی به میان نیاورد، با بیان اینکه مبنای کنوانسیون CFT اتاق شیشه‌ای و الزام به شفافیت مطلق است، گفت: «در این نظام، اگر آمریکا یا هر کشور دیگری نسبت به شرط تحفظ یا حق شرط ایران اعتراض کند، عملاً تمام مفاد توافق بی‌اثر می‌شود؛ همان‌گونه که در برجام وعده داده بودند مکانیسم ماشه فعال نخواهد شد اما در عمل خلاف آن ثابت شد. اکنون این موضوع در مجلس شورای اسلامی معلق است و طرح سه‌فوریتی از سوی آقای مالک شریعتی، نماینده تهران، برای جلوگیری از اجرای آن در دست بررسی است.»
این حال، سؤالی که اذهان رادگریم می‌کند این است که دلواپسان در این طرح به دنبال چه هستند؟ پاسخ این سوال را می‌توان در لایه‌لای اظهارات مالک شریعتی، نماینده تهران و از چهره‌های نزدیک به علیرضا زاکانی یافت. او در گفت‌وگویی درباره این طرح سه‌فوریتی اظهار کرد: «در این طرح بر توقف تحویل اسناد پذیرش CFT تا زمان رفع کامل تحریم‌ها تأکید شده است.»
شریعتی همچنین درباره ماده و‌ده این طرح توضیح داد: «دولت موافقت است تا زمان حصول اطمینان از رفع کامل تحریم‌های مندرج در قطعنامه‌های شش‌گانه شورای امنیت، به‌ویژه قطعنامه‌های ۱۸۰۳ و ۱۹۲۹ که مرتبط با ترتیبات اجرایی معاهده CFT هستند، از تحویل اسناد پذیرش معاهده به دبیرخانه سازمان ملل خودداری کند. هدف از این اقدام، تأمین منافع اقتصادی مردم و حفظ عزت و مصلحت نظام جمهوری اسلامی ایران عنوان شده است.»
حال با توجه به اینکه شریعتی تأکید کرده این طرح با قید سه‌فوریت به هیأت رئیسه مجلس ارجاع شده تا در دستور کار صحن علنی قرار گیرد، اما بنا به گفته‌های حمیدرضا حاجی بابایی، قرار است مجلس سه شنبه ۲۹ مهر به بررسی دوفوریتی موضوع CFT بپردازد.

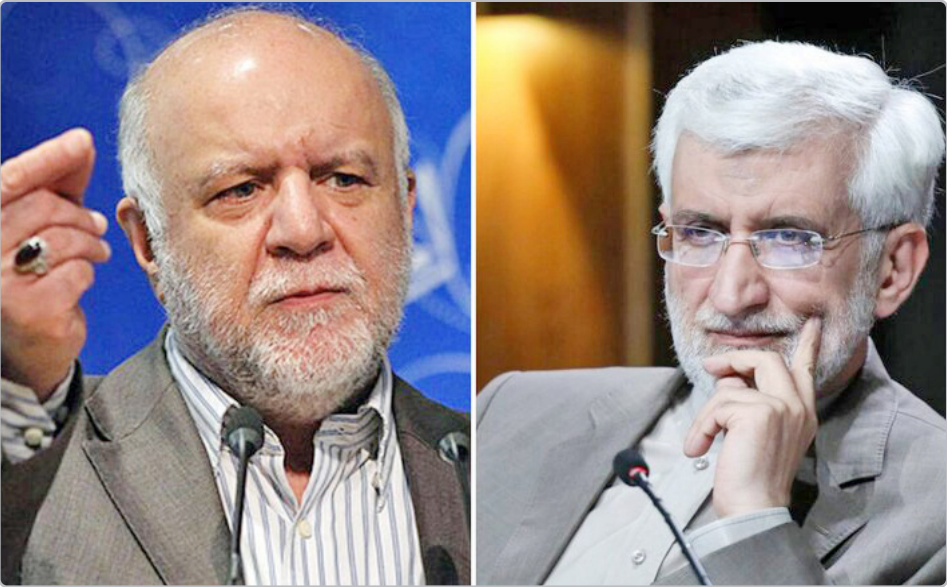
◀ **تندر‌وها و در بی‌سته؟**

در این میان، به‌رغم تأکید حامیان طرح توقف تحویل اسناد پذیرش CFT بر این‌که به دنبال لغو مصوبه مجمع تشخیص نیستند، این پرسش مطرح است که آیا از نظر قانونی می‌توان جلوی اجرای این مصوبه را گرفت؟
آیا بار دیگر، وعده دولت و خواست عمومی با مانع روبه‌رو خواهد شد؟ در این رابطه شورای نگهبان سال ۱۳۷۲ در پاسخ به سوال اکبر هاشمی رفسنجانی که خواستار اعلام نظر این شورا پیرامون «نظریه تفسیری شورای نگهبان در خصوص حق رد و ابطال و نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام» شده بود، تفسیر خود را اعلام کرد. بر اساس نظر تفسیری شماره ۵۲۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان «هیچ‌یک از مراجع قانون‌گذاری حق رد، ابطال، نقض یا فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارند. اما در صورتی‌که مصوبه مجمع مربوط به اختلاف نظر شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی باشد، مجلس می‌تواند پس از گذشت زمان معتد به و به‌مغایری از مطرح و تصویب کند. همچنین، در مواردی که موضوع به‌عنوان معضل از‌سوی مقام معظم رهبری به مجمع ارجاع شده باشد، تنها در صورت استعلام از مقام رهبری و عدم مخالفت معظم‌له، موضوع قابل طرح در مجلس شورای اسلامی خواهد بود.»
بنابر این گزارش با توجه به اینکه طرح مجلس برای جلوگیری از تودیع اسناد CFT به نوعی نقض مصوبه جمع تشخیص مصلحت به شمار می‌رود، به نظر نمی‌رسد که در صورت تصویب شدن در مجلس، شورای نگهبان نظر پیشین خود را نقض کند و آن را تأیید کند. چون مجمع در مصوبه خود پیوستن به این کنوانسیون را به صورت مشروط پذیرفته و مجلس نمی‌تواند طبق این تفسیر شورا، شرطی به شرط مجمع اضافه کند؛ چون اگر این شرط اضافه شود، به کل مصوبه مجمع دچار زوال شده و نقض خواهد شد. بنابر این، به نظر می‌رسد تلاش تندر‌وها برای توقف اجرای قانون CFT با‌ردیگر به در بسته خواهد خورد و آنان نخواهند توانست اجرای این قانون را به تعویق بیندازند. در واقع، با توجه به موانع حقوقی، نبود اجماع سیاسی و تأکید نهاد‌های بالادستی، به نظر می‌رسد اجرای CFT در نهایت عملی خواهد شد، هر چند مسیر آن همچنان با چالش‌های زیادی همراه خواهد بود.

«آرمان ملی» نزاع‌ها پیرامون قرارداد پرحاشیه را بررسی می‌کند

از زنگنه اصرار؛ از جلیلی انکار

◀ **مناظره – شفافیت راهکار پرونده کرست**

نتوانست جلیلی را راضی به مناظره کند و او که می‌دانست در مقابل زنگنه از پیش بازنده خواهد بود بازم از پذیرش مناظره طفره رفت.

◀ **از شکایت تا تبرئه**

بیزن زنگنه پس از اینکه نامه‌نگاری هایش با صداوسیما برای اختصاص وقتی در جهت شفاف‌سازی به جایی نرسید در همان زمان انتخابات از سعید جلیلی، علیرضا زاکانی و مالک شریعتی بابت اتهامات وارد شده به وی درباره قرارداد کرست شکایت کرد. کف‌ی مردمی قضایی کارکنان دولت تهران اعلام‌شد و دادگاه پس از بررسی محتویات پرونده، اعلام کرد که «در موضوع مورد نزاع، به‌ویژه در ارتباط با قرارداد کرست، اتهامات مطرح شده مصداق نشر اکاذیب و افترا محسوب نمی‌شود و الفاظ توهین‌آمیز نیز به کار نرفته‌است». البته این پایان کار نبود و چندی پیش نیز زنگنه به جهت افترا، توهین و نشر اکاذیب از امیرحسین تائبی؛ نماینده تهران شکایت کرده بود که نهایتاً در این شکایت نیز پس از ارجاع به هیأت نظارت بر رفتار نمایندگان به جایی نرسید و اظهارات تائبی نیز در چارچوب وظیف نمایندگی تشخیص داده شد.

◀ **شما همه با هم؛ من تنها!**

چندی پیش بود که بیزن زنگنه، وزیر نفت در اظهاراتی پاسخ‌ی تکان دهنده به جلیلی داد و در دیدنویی گفت: «من ۴۰ سال وزیر بودم، آن موقع نفس تان در نمی‌آمد. حالا کرست، کرست گفتید. در قرارداد کرست حداقل درآمد ما ۱۰ میلیارد دلار بود که با اقدامات شما یادود شد یا از زیر زمین توسط ابوظبی از مخزن مشترک برداشت شد؟» زنگنه افزود: آقای جلیلی بازم واضح می‌گویم نه گنگ و مبهم مثل شما. بیا مناظره کنیم شما همه با هم و من تک. یک کلمه بگو بلبه و بیا. من قصدی برای پذیرش مسئولیتی در دولت‌ها ندارم. الان هم شما فقط زور تان به من بکس و بی‌پناه می‌رسد که به‌جز خدا پناهی ندارم. من ۴۶ سال به کشور خدمت کردم، اما هر روز باید با پیگیری مصرانه امثال شما به دادگاه بروم. این است آخر کار من. خدا می‌بیند. این را بدانید که خدا می‌بیند.

«آرمان ملی» روند تبادل اسرای فلسطین و اسرائیل را تحلیل می‌کند

شادی در غزه، انفعال در تل‌آویو

حماس و رژیم صهیونیستی گزارش داد که اولین اتوبوس از ۳۸ اتوبوس حامل اسرای آزاد شده فلسطینی وارد غزه شد. خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد اتوبوس‌های حامل اسرای فلسطینی زندان عوفر در اراضی اشغالی راترک کردند. همچنین منابع فلسطینی اعلام کردند برخی اتوبوس‌های حامل اسرای فلسطینی وارد بیتونیا در رام... در کرانه باختری شد. دفتر رسانه‌ای اسرای فلسطین اعلام کرده که «معامله توافق تبادل اسرا» منجر به آزادی ۱۷۱۸ اسیر فلسطینی از نوار غزه شده است؛ افرادی که پس از هفتم اکتبر سال ۲۰۲۳ توسط رژیم صهیونیستی بازداشت شده بودند. روتیزر نوشت: «انتظار می‌رود حدود ۲۵۰ اسیر فلسطینی که به حبس ابد محکوم شده بودند، از زندان‌ها و رژیم صهیونیستی‌ای رها شده و به کرانه باختری، فلس و قدس و تعدادی نیز به خارج از سرزمین‌های اشغالی منتقل شوند.» منابع میدانی نیز گزارش داده‌اند که رزمندگان گردان‌های القسام در خیابان‌های شهر خان یونس مستقر شده‌اند تا امنیت روند تحویل و تبادل اسرا را تضمین کنند.

◀ **بیانه حماس**

جنبش حماس بعد از اجرای معامله تبادل اسرا تأکید کرد که رژیم صهیونیستی تسلیم شروط مقاومت فلسطین شد و با زور و کشتار نتوانست اسرایش را آزاد کند. در ادامه به بخشی از بیانه جنبش حماس اشاره خواهیم کرد: «گردان‌های القسام، شاخه نظامی جنبش حماس و مقاومت ۴۰ اسیر رژیم اشغالگر را در راستای اقدامات اجرای مرحله نخست طرح دونالد ترامپ رئیس جمهور آمریکا آزاد دادند. ما با این اقدام پایبندی خود را به اجرای تعهداتمان نشان داده و بر اهمیت فعالیت میانه‌جی‌ها برای ملزم کردن دشمن به اجرای تعهدات تأکید می‌کنیم. آزادی اسرا می‌آید اما این هورن، گای گیلبو دلال و عمری میران». این در حالی است که برخی از رسانه‌های اسرائیلی خبر دادند که برخی از زندانیان اسرائیلی که هنوز در بند مقاومت در غزه هستند، قبل از آزادی با خانواده‌ها و خود تماس ویدیویی برقرار کردند. بدیعت آحارنوت نیز نوشت: «چندین خانواده از

اسرائیل در غزه، نه تنها معادلات داخلی این رژیم را متزلزل کرده، بلکه تصویر قدرت مطلق غرب در منطقه را نیز خدشه‌دار ساخته است. از این رو، او می‌کوشد با مهندسی یک آتش بس قابل مدیریت، مانع از تثبیت کامل پیروزی مقاومت شود و مسیر تحولات را در چارچوب منافع واشنگتن هدایت کند. در همین حال، موضوع ایران در قبال این آتش بس قابل توجهی است. تهران با تأکید بر ضرورت توقف فوری درگیری‌ها و جلوگیری از فاجعه انسانی در غزه، عملاً موضعی معقول و در عین حال راهبردی اتخاذ کرده است. حمایت ایران از هر ابتکار سیاسی که به حفظ دستاوردهای مقاومت و تضمین حقوق ملت فلسطین بینجامد، نشان می‌دهد که نگاه تهران در این مرحله بر ثبات و توازن بلندمدت متمرکز است. تداوم آتش بس در گرو درک این حقیقت است که صلح پایدار تنها زمانی معنا می‌یابد که با عدالت همراه باشد. آتش‌بسی که بر پایه فشار و نادیده‌گرفتن حقوق ملت فلسطین شکل گیرد، دیر یا زود فرو خواهد پاشید؛ اما اگر این توافق به رسمیت شناختن مقاومت و اراده مردم غزه را در خود جای دهد، می‌تواند به نقطه عطفی در تاریخ تحولات منطقه بدل شود. در تصاویر منتشر شده از غزه و تل‌آویو آنچه به چشم می‌خورد شادی در بین فلسطینی‌ها و انفعال دولت نتانیا‌هو و اعتراض به کابینه‌اش را مشاهده می‌کنیم. در ادامه این گزارش به آخرین تحولات خواهیم پرداخت.

◀ **آزادی اسرای فلسطینی**

پس از تکمیل آزادی زندانی‌های زنده صهیونیست طبق مرحله نخست توافق غزه، روتیزر گزارش داد نخستین اتوبوس‌های حامل اسرای آزاد شده فلسطینی وارد نوار غزه و رام... در کرانه باختری شد. روتیزر به نقل از یک مسئول شرکت‌کننده در روند تبادل اسرا میان

آرمان ملی- گروه سیاسی: در روزهایی که خاورمیانه بار دیگر در متن تحولات عمیق سیاسی و امنیتی قرار گرفته است، روند تبادل اسرامیان حماس و رژیم صهیونیستی به یکی از مهم‌ترین نشانه‌های تغییر معادلات منطقه‌ای بدل شده است. این روند که در ظاهر به عنوان گامی در جهت کاهش تنش و برقراری آتش بس معرفی می‌شود، در واقع حامل نشانه‌هایی از بازتعریف موازنه قدرت در میدان و دیپلماسی است؛ موازنه‌ای که بیش از هر زمان دیگر صنعت دولت نتانیا‌هو را در تحقق وعده نابودی حماس آشکار کرده و در مقابل، پایدارتر از هر مقاومتی را به رخ کشیده است. تبادل اسرا، این مرحله، تنها یک توافق انسانی نیست؛ بلکه نماد بازگشت ابتکار عمل به دستان مقاومت فلسطین است. آزادسازی صدها زندانی فلسطینی در برابر چند اسیر اسرائیلی، پیامی روشن به جهان دارد و آن اینکه توازن بازدارندگی دیگر تنها در دستان تل‌آویو نیست. این رخداد در عین حال نشانه‌ای از فشار داخلی بر کابینه اسرائیل است که پس از ماه‌ها جنگ و هزینه‌های سنگین انسانی و اقتصادی، در برابر افکار عمومی سرخورده و متحدهان بی‌اعتماد قرار گرفته است. وعده نتانیا‌هو مبنی بر پیش‌کن کردن حماس امروز در برابر واقعیت میدان، چیزی جز یک شعار توخالی به نظر نمی‌رسد. در این میان، تلاش‌های دیپلماتیک برای تحکیم آتش بس نیز ابعاد تازه‌ای یافته است. دونالد ترامپ، که همواره به نگاه معامله‌گرانه در سیاست خارجی شهرت دارد، این بار کوشیده است از طریق فشار بر تل‌آویو و طرح سناریوی «آتش بس مرحله‌ای» خود را به عنوان میانه‌جی موفق صلح معرفی کند. اما در لایه‌های پنهان این سیاست، تلاشی آشکار برای کنترل روند تحولات منطقه و مدیریت دستاوردهای مقاومت دیده می‌شود. ترامپ به خوبی می‌داند که شکست نظامی

گزارش

سخنگوی وزارت امور خارجه:

قطعنامه ۲۲۳۱ باید در موعد مقرر خاتمه یابد

تجربه بهترین معیار برای تعیین مسیر آینده با آمریکاست سخنگوی وزارت امور خارجه در خصوص اینکه آیا ایران از طرف آمریکا به اجلاس شرم‌الشیخ دعوت شده بود یا از طرف مصر به‌عنوان میزبان این اجلاس گفت: ما دعوت‌نامه‌ای را از طرف رئیس جمهور مصر خطاب به آقای پزشکیان دریافت کرده بودیم. اسماعیل بقایی با بیان اینکه «من یکشنبه شب در مورد تصمیمی که در ارتباط با عدم شرکت در این اجلاس گرفته شد، توضیح دادم»، بیان داشت: جوانب این امر با دقت مورد بررسی قرار گرفت. در جلسات کارشناسی در وزارت خارجه و بیرون از وزارت خارجه ابعاد مثبت و منفی شرکت و یا عدم شرکت در این نشست مورد ارزیابی قرار گرفت و نهایتاً تصمیمی که منافع و مصالح کشور را تأمین کند گرفته و اعلام شد. سخنگوی وزارت خارجه افزود: با پیگیری در تحولات منطقه و بین‌المللی با مشارکت با عدم مشارکت فیزیکی در یک رویداد شکل نمی‌گیرد و فراتر از آن است. وی ادامه داد: نفوذ و اثرگذاری ایران چیزی نیست که بخوایم آن را محدود به شرکت با عدم شرکت در یک نشست بین‌المللی سخنگوی دستگاه دیپلماسی عنوان کرد: سفرای ایران در سه کشور اروپایی آلمان، فرانسه و انگلیس برای مشورت فراخوانده شده بودند و جلسات متعددی با حضور آنها برگزار کردیم و آنها بعد از انجام کار و برگزاری این جلسات، به محل ماموریت خود بازگشتند. وی در این خصوص که برخی معتقدند ایران به خاطر تأکیدات چین و روسیه توافق نامه‌های ذیل FATF از جمله CFT را پذیرفته است، گفت: مصداق اقدام عملی این ۲ کشور در ارتباط با مخالفت با اجرای اسنپ‌ک را می‌توان در قالب رای منفی آنها در شورای امنیت برای فعال شدن اسنپ‌ک و ارسال نامه مشترک ایران، چین و روسیه به شورای امنیت در مخالفت با اسنپ‌ک مشاهده کرد. وی افزود: اگر آنها اعتقاد ی به این امر نداشتند اینگونه موضع‌گیری صریح نمی‌کردند. موضع‌گیری علنی و حقوقی مستدل آنها مبنی بر اذله حقوقی، آثار حقوقی خود را از حیث تداوم روابط ایران با این ۲ کشور نشان خواهد داد. بقائی تصریح کرد: ما در راینی مستمر با ۲ کشور چین و روسیه هستیم و اطمینان داریم که روابط ما با این ۲ کشور در حوزه‌های مختلف تحت‌تأثیر این تحولات قرار نمی‌گیرد. این دیپلمات ارشد کشورمان اظهار کرد: ما بر اساس خود شفافیت تصمیم می‌گیریم و بررسی تصویب کنوانسیون‌هایی همچون CFT به عنوان اسناد مهم بین‌المللی در دستور کار ما بوده است و با توجه به نفع و مصالحی که برای کشور دارد در ارتباط با آنها تصمیم‌گیری شده و می‌شود.

◀ **دیپلماسی تعطیل بردار نیست**

بقایی در خصوص سخنان وزیر امور خارجه در برنامه گفت‌وگوی ویژه خبری در خصوص امکان تعامل با ژانرس بین‌المللی انرژی اتمی و آخرین وضعیت روابط ایران و ژانرس اذعان کرد: ما اساس عضو NPT هستیم و به توافق‌نامه پادمان متعهد هستیم. ما تلاش کردیم که در چارچوب تفاهمی با ژانرس ایجاد شد، چارچوب لازم را برای تعامل با ژانرس ایجاد کنیم ولی طرف‌های مقابل این فرصت و رویکرد همراه با حسن نیت جمهوری اسلامی ایران را قدر ندانستند. وی افزود: از ابتدا به روشنی اعلام کرده بودیم که اگر اقدام خصمانه‌ای علیه ایران صورت گیرد از جمله تلاش برای بازگرداندن قطعنامه‌های لغوشده، تفاهم قاهره امکان و شرایط اجرایش نخواهد داشت. سخنگوی وزارت امور خارجه ادامه داد: بنابراین، طرف‌های مقابل، به‌ویژه سه کشور اروپایی، عامل اصلی وضعیت کنونی هستند. البته همان‌طور که پیش‌تر نیز عرض کرده‌ام، دیپلماسی تعطیل بردار نیست؛ اما اینکه در حال حاضر، به‌صورت مشخص بگوییم که برنامه‌ای برای تماس، رایزنی یا برگزاری جلسه با آنها در روزهای آتی وجود دارد، این گونه نیست. در مورد آمریکا نیز تجربه خیلی تلخی داریم به‌ویژه در چند ماه اخیر که شاهد تجاوز نظامی آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران بودیم. بقائی تأکید کرد: در آینده هم با دشمنان باز و در راستای مصالح و منافع ایران با هر طرفی که نظام به جمع‌بندی برسد که دیپلماسی به گفت‌وگو با آن در راستای منافع کشور است، تصمیم لازم را اتخاذ خواهیم کرد. بقایی با اشاره به سابقه روابط میان ایران و آمریکا اظهار کرد که دولت‌های مختلف ایالات‌متحده همواره نگاهی یک جانبه و تمایزت خواهانه به مسائل دو جانبه با ایران داشته‌اند. وی تأکید کرد: تجربه بهترین معیار برای تعیین مسیر آینده است.

◀ **قطعنامه ۲۲۳۱**

سخنگوی وزارت امور خارجه در خصوص زمان انقضای قطعنامه ۲۲۳۱ تصریح کرد: ۱۸ اکتبر برابر با ۲۶ مهرماه، تاریخ پایان قطعنامه ۲۲۳۱ و محدودیت‌های مندرج در آن است. ما بر این باوریم که این قطعنامه باید در موعد مقرر خاتمه یابد. وی ادامه داد: باید توجه داشته باشیم که شورای امنیت تصمیم جدیدی اتخاذ نکرده است؛ آنچه تحت عنوان «بازگرداندن قطعنامه‌های لغوشده شورای امنیت» مطرح می‌شود، محصول اقدامی از سوی سه کشور اروپایی است. همچنین یادآوری می‌کنیم که پنج قطعنامه‌ای که از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ با موضوع هسته‌ای ایران به اتفاق آرا تصویب شد یعنی با رأی مثبت هر پنج عضو دائم شورای امنیت و اکنون به‌رغم سه کشور اروپایی قرار است با‌گردد در حالی‌که این اقدام با مخالفت صریح چین و روسیه روبه‌رو شده است. بنابراین از نظر حقوقی، ما شاهد نوعی اشتفگی هستیم و مسئولیت این وضعیت بر عهده سه کشور است که این روند را آغاز کردند. سخنگوی دستگاه دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران خاطرنشان کرد: با توجه به اینکه اصل این اقدام غیرقانونی و برخلاف رویه‌های شناخته‌شده در ج‌ر شده در برجام قطعنامه ۲۲۳۱ است، ما از کشورهای مختلف انتظار داریم از اجرای آن خودداری کنند. مواض روسیه و چین در این زمینه نیز به صورت صریح به دبیرخانه سازمان ملل متحد تنبیس شده است. بقائی گفت: از نظر جمهوری اسلامی ایران، قطعنامه ۲۲۳۱ باید در زمان مقرر خاتمه یابد و اقدام سه کشور اروپایی، که تلاش داشتند منافع سیاسی خود را بر شورای امنیت تحمیل کنند، نباید از نظر حقوقی واجد ارزش یا اثر عملی باشد.